

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V. Váczi körút 23

Minden küldemény intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve. . . 8 kr. —
Félévre 4 » —
Negyedévre 2 » —
Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN PÉNTEKEN.

Tartalom:

A szabadság útján. Dr. Vázaszoni Vilmostól. — A hála. Zempléni Árpádtól. — A vidék és a receptió. — Nálunk és Németországban... — Fochs Antal emléke. Árvaytól. — A szabadság ünnepe. Dr. Silberstein (Ötvös) Adolftól. — Peszach. (Vers.) Palágyi Lajostól. — Széder. Haber Samutól. — Mánistanu? Kóbor Tamás-tól. — Két könyvről. (Vers.) Méry Károlytól. — Az örök zsidó. A hasvéruktól. Magyar zsidó családok. Irja: Dr. Lázár Béla. — Az erősek. Bernstein A. elbeszélése. — Bizalom. (Vers.) Kiss Arnolddól. — A talmud hygienája. Dr. Rubinstein Mátyástól. — Egy rejtélyes néptörzs. Dr. Diamant Gyulától. — Izrael. Sachermasochtól. — Hazai hírek. — Külföldi hírek. — Hírletek.

Naptár: Vasárnap (1892. ápril 10.) 5652 Nisan hó (30 napos) 13-ika. Hétfő 14-ike. Erev-peszach. Este: Széder. Kedd 15-ike. Peszach-ünnep első napja. Este: második széder. Szerda 16-ika Peszach-ünnep második napja. Csütörtök 17-ike. Chólhammóed (félünnep) első napja. Péntek 18-ika. Chh. második napja. Szombat 19-ike. Sabosz-Chólhammóed.

Vasárnap (április 17.) Nisan hó 20-ika. Chh. negyedik napja. Hétfő 21-ike. Ünnepe. Peszach hetedik napja. Kedd 22-ike. Peszach-ünnep utolsó napja. Muszaf előtt, Mazkir: Szerda 23-ika. Csütörtök 24-ike. Péntek 25-ike. Szombat 26-ika. Muszaf előtt bejelentik az új holdat. (mevorchin ha chodes.) Hetiszidra: Semini

A szabadság útján.

Ebben az esztendőben jogos önérettel ülheti meg a magyar zsidóság a szabadság ünnepét. Méltó erre az ünnepre, mert zöme már átérzi lényegét, tud a szabadságért hevülni, mer érte sikra szállani. Miként egykor kivonult a zsidó nép, hogy egyenlő jogot biztosítson magának a nemzetek között, ma harcra vonul a magyar zsidóság, hogy egyenlő jogot szerezzen felekezetének a nemzet kebelében. És amiként győzött a zsidó nép törekvése, sikert kell aratnia a magyar zsidóság mozgalmának is, ha meg lesz benne a kitartás, Jelkesedése állandó marad, ha nem riad vissza a nehézségektől és ha vezéreiben meg lesz az a bátor szabadságszellem, mely Mózesben, a szabadság lángoló harcában lakozott.

A feladat, melyre a mozgalom vezérei vállalkoztak, nem könnyű. Mózes lelkére, a szabadság erőket aczélező szellemére van szükségük, hogy elvégezzék becsülettel, dicsőséggel, sikeresen. Miként Mózes otthagya az udvart, mely előnyökkel kecsgettette és örök hűséget esküdött szegény, elhagyatott felekezetének, mely jutalmat fáradozásaiért nem adhatott, —

a mozgalom vezetőinek sem szabad törődniök a hatalmi tényezők kényelmével és még önérdükük árán is mindenkivel szemben meg kell védelmeznöök a rájuk bizott ügyet. Mózes elvetette magától a hatalom előnyeit és népének szentelte életét, pedig e nép a szolgaság nyomasztó sulya alatt elsorvasztott lélekkel meg sem értette egész nagyságában törekvését. A mostani vezérek mögött nem lomha tömeg áll, melyet serkémenteni kell, erőszakkal kell a szabadság útjára terelni. A magyar zsidóság tömege munkára, harcra kész, az első hívásra szükséges lelkesedéssel csatasorba állott és küzdeni fog, csak vezessék küzdelemre. Népének szégyenfoltja égette Mózes lelkét és felháborodva gyalázatán agyonverte az egyiptomit, ki bántalmazta népének egyik liát. A mozgalom vezéreinek sem szabad a nyugodt méltóság, a higgadt bölcsesség jelszavával védekezniök, midőn a felekezet bántalma, sérelme erélyes fellépést követel. A meggyalázást nyugodtan tűrni bűn, higgadtan fogadni az önértet sajnálatos hiánya. Mózes fáradhallyanul, csüggedés nélkül kísérletet kísérlet után tett népének kiszabadítására, a mozgalom vezetőinek sem szabad belefáradniök, elcsüggedniök, a felébredt tettvágyat szakadat-

lanul ébren kell tartaniok a magyar zsidóságban, míg a mozgalmat győzelemre nem vitték.

Miért mondom el mindezt? Nemcsak azért, mert az alkalom kínálja a hasonlatot. A mozgalom kezdetétől egészen mai stadiumáig mindenkor az volt irányelvem, hogy az, aki egy nagy ügghöz hozzá szól, első sorban leplezetlenül őszinteségre van kötelezve. Ez az eljárás egyesekre nézve kellemetlen lehet, legkellemetlenebb minden esetre arra nézve, aki gyakorolja; de nagy ügghöz egyedül ez méltó. Udvarias, engedékeny, diplomatizáló, alkuvásra hajlandó lehet mindenki a maga nevében és saját egyéni dolgaiban, de aki az összesség ügyében szólal fel, az csak egy irányadó szempontot ismerhet: az összesség érdekét, melyért az apró-cseprő tekinteteket minden habozás nélkül fel kell áldoznia. Így az ember nem szerez magának barátokat, de szerez barátokat az eszmének, melynek szolgálatába szegődött. Habozás nélkül el fogom tehát mondani nézeteimet a mozgalom eddigi haladásáról, még azoktól az igazán rettenetes papirovillámoktól sem ijedve meg, melyek havonként egyszer villámoknál valóban szokatlan és elismerésre méltó pontossággal megjelenve, cikáznak körülöttem és a valódi villámokhoz csak annyiban hasonlítanak, hogy ugyancsak háttérben maradók, mystikusan rejtőző hatalomra vezethetők vissza és olyan bölcsék, a milyenek a villámok már a német köztudat szerint lenni szoktak.

Többször elmondottam már, hogy nagy hiba volt nem használni ki eléggé a mozgalom számára a választások által megadott kedvező helyzetet. A sereg feladata küzdeni, a vezéréké kiválasztani a küzdelem legelőnyösebb idejét. Előnyösebb időt a mozgalomra többé kapni nem fogunk, mint a lefolyt választások korát; ha elszalasztottuk, a sereget a megrovásból semmi sem érheti. A mozgalom kezdeményezői a választások előtt levő időpontot határozott számítással azért választották ki, mert fel akarták használni azt a helyzeti erélyt, mely a hegytetőről lefelé gördülő kavicsot is nagyobb hatalommá teszi, mint a völgy mélyében lomhán heverő sziklatömböt. A végrehajtóbizottság többsége nem fogadta el azon indítványomat,

hogy még a választások előtt keressük fel a kormányt és az összes országos pártokat, kérve őket a mozgalom támogatására. Pedig, ha a. fogadják, a szabadság ünnepét nem üljük meg kétség, remény közepette, ismerjük az összes tényezők nézetét és a kormánytól kétségen kívül kedvező feleletet kapunk. De a bizottság többsége a tulságos opportunizmus álláspontjára helyezkedett, melléktekintetekre figyelt, midőn csak a felekezet érdekét lett volna szabad figyelembe vennie és határozata által megnehezítette a mozgalom győzelmét, meglassította lefolyását. Ha egyenesen megkérdezzük a kormányt a választások előtt, talán egy kissé más lett volna a trónbeszéd szövege, más a választófelirat és nem kell optimisztikus görcsövi vizsgálatokat folytatni egy kedvező szó felfedezésére, mely e statusokmányokban a zsidóság ügyére vonatkoznék.

Nem azért térek vissza erre a multak körébe tartozó dologra, mintha rekriminálni akarnék és sovány elégtétellel akarnám táplálni lelkeimet. De nagy tanulság rejlik az elkövetett hibában, melyet felszínre kell hozni még azon veszély árán is, hogy némelyek érzékenysége nem szívesen veszi. A magyar szabadelvűség olyan természetű, hogy csak akkor szabadelvű, ha annak kell lennie. Ha a kormánynak továbbra is meg fogjuk könnyíteni a kibuvást a kérdés megoldása alól; ha arra figyelünk, hogy micsoda nézetet kegyeskednek vallani a mozgalom vezetéséről a kormány organumai; ha nem keltjük fel a kormányban azt a tudatot, hogy a magyar művelt zsidóság egész tömegét találja magával szemben, ha kérelmünket nem méltányolja: akkor ügyünk vesztett ügy lesz, mert azt az egyet értsék meg mindazok, akiket megillet, hogy a hatalom szívesen nem adja meg az egyenjogúságot, mert ha szívesen adná, saját kezdeményezésére igtalná törvénybe.

Vissza kellett térni a mozgalom ezen fordulópontjára azért is, mert csak így lehet kellő világításba helyezni azon kiváló szerepet, melyet a tetterős lelkesedésben oly gazdag vidék a mozgalomban eddig is vitt és csak így lehet aztán megítélni azon mulasztás nagyságát, hogy

a vidéknek a mozgalom vezetésére eddig elegendő tér nem jutott.

A vidék tudatában volt annak, hogy a választások kellő felhasználása a mozgalom sikerének legfőbb tényezője. És míg a végrehajtóbizottság nem akarta összességben megkérdezni a pártokat, a vidék, a mennyire hatalmában állt, reparálta az elkövetett taktikai hibát és megkérdezte egyenként a jelölteket. Megtette ezt, bár mérges és bántó cikkek fenyegetőleg óvták ettől a lépéstől, mely a szabadelvűség hipokritái szerint a parlamentarizmus aláásását vonja maga után. És ha vizsgáljuk, vajjon mennyi realis eredményt értünk el, akkor azon sikeren kívül, hogy a magyar társadalmat megismertettük ezzel a kérdéssel, hangosan figyelmeztettük sérelmeinkre, csak egyedül azt tekinthetjük eredménynek, hogy a megválasztott képviselők egész sora megígérte kérelmünk támogatását. Mindkét eredmény tulnyomó részben a vidék érdeme, mert ha a vidék a választásokba a kérdést bele nem viszi, az eszme nem terjed el olyan gyorsan a társadalomban és a mozgalom összes képviselőházi pártfogói a vidék működése által lettek megnyerve.

Nagyon igaza volt tehát az igen tisztelt monori rabbi urnak, midőn rámutatott arra a félszeg és tarthatatlan helyzetre, hogy a vidék a végrehajtóbizottság kebelében képviselve nincs, tanácskozásaiban részt nem vesz és a néma résztvevő szerepére van kárhóztatva. Erre a ferdeségre már régebben rámutatott e lapok t. szerkesztője és magam is indítványt adtam be a végrehajtóbizottság legutóbbi ülésén, mely a vidék képviselőjének biztosítását ezélezta és csak egy véletlen folytán szorult le a napirendről. Az utolsó lépés előtt állunk most. Meg kell vitatnunk azt a kérvényt, mely jogunkat a képviselőháztól kérni fogja. Ez az okmány a mozgalomhoz csatlakozó összes községek nevében fog szólni, méltó tehát, hogy a mozgalom összes résztvevői hozzá szólhassanak. Addig, míg a vidék a bizottság kebelében kellően képviselve nincs, szerintem a kérvényt megvitatás alá venni nem lehet, mert a vidéktől nem lehet megkövetelni, hogy elfogadjon egy olyan kérvényt, melynek megvitatásában része nem volt és

melynek szelleme eselleg az ő felfogásával és irányával ellenkezik.

Feltétlen szükség van tehát arra, hogy a végrehajtóbizottság minél előbb egybe gyűljön és a vidék képviselőjéről gondoskodjék. Miután országossá lett a mozgalom, országossá kell tenni a bizottságot magát is. Gyorsan, nyomon kell ezt követni a kérvény megvitatásának, mert már is bizonyos nyugtalanság észlelhető a közönség körében és a mozgalom vontatott menete azt a félelmet kelti egyesekben, hogy el fog lapulni. A lelkesedést és érdeklődést csak úgy lehet ébren tartani, ha folyton foglalkoztatjuk a kedélyeket. A míg a lelkesedés lángja lobog, könnyű éleszteni, erejét növelni, de ha elhagytuk aludni, a legnagyobb erőfeszítés is alig-alig lesz képes újra kigyujtani.

A szabadság ünnepén szólok, ne vegye tehát tőlem senki sem rossz néven, ha szabadon beszélek.

Dr. Vázsonyi Vilmos.

A hála.

A receptió eszméje igazán olyan, mint a termékeny föld. Napról-napra új, nemesébbnél nemesebb gondolatok kelnek ki belőle. Még csak ezrek kívánsága, s már is annyi jelét adja jövőendő termékenységének, oly szép auspicziumát annak a jövőendő nemzeti haszonnak, mely ebből a hazára áradni fog. hogy még azoknak is fejet kell hajtaniok a receptió előtt, kik mindennek ellenzői különben, a mi zsidó-kézből ered.

A receptió kérdéséből meritette Palágyi Menyhért, a poétalelkű filozóf »A millenium és a zsidóság« című multkori cikksorozatának eszméjét. Azt indítványozza, hogy a zsidóság a millenium alkalmával valami nagyszabásu alkotással vegyen részt a nemzeti örömben. Mi legyen az a nagy alkotás, azt a cikk nem mondja el. Lehet egy tanintézet, lehet az egyenlőség ércszobra, olyanformán mint a Deák-szobor tulajdonképpen a kiegyezés szobra; — e nagy alkotás alatt bármit képzelhetünk.

Valóban, ez nagyon érdekes eszme. S ha tényleg az a viszony állana fönn keresztyén-magyar és zsidó-magyar között, mely volt s van Ausztria és Magyarország között: akkor volna értelme, hogy egy emlékművel, szoborral, nyilvános épülettel, templommal, iskolával, avagy nem tudom én mivel, megpecsételjük ezt a laza

barátságot. Két állam szövetsége, kik ugy nemzetiség, mint szervezet és törekvések dolgában tökéletes ellentétei egymásnak: sokféle szentesítést megkíván, míg végre csakugyan szent a béke közöttük. De itt ez esetről nem így áll a dolog. Midőn a magyar zsidóság fölveti az eszmét, hogy ő vallására nézve ugyanazon jogokat és köteleességeket kéri, melyekben a többi felekezet részesül: már eleve kimondotta azt, hogy ő e földön zsidó nemzetiségi politikát űzni nem szándékozik.

A magyar zsidóság szívében tudja és vallja magát magyarnak s midőn a receptiót kéri vallása számára, alig kérhet egyebet, mint hogy végre valahára ismerjék el már őt magyarnak. Akarja azt, hogy tekintsék őt olyan magyarnak, mint a többi, mint a hogy a francia-zsidó ép olyan francia, mint a többi.

Magyarországon, míg a magyarosodás meg nem indult, a zsidóság a német elemet képviselte. Ez a »második nyelv« most is uralkodik az öregek között, de érzelmükben ezek is magyarok, míg a fiatalság már nyelvében is magyarrá lett. A vidéken, az alföldön, a magyar szó uralkodik már a múlt század óta közöttük. Én találtam csaplárost az alföldön nem egyet, nem kettőt, akinek, midőn a kaszálástól bejött s beszélgetni kezdünk, nem akartam elhinni, hogy ő Mózeset vallja prófétául s nem Jézust; magyar csizma, magyar nadrág, pödrött bajusz, Kossuth-szakáll: ezek mind nem arra vallottak, hogy ő egy az Isten választott népéből; hogy ő egyéb akarna lenni, mint magyar. Szomjan hagyná talán veszni az embert, ha azzal akar-nók megsérteni, hogy ő nem magyar. Vagy azok a tudósok, művészek, írók, orvosok, ügyvédek stb. kik e felekezet köréből váltak ki a magyar kultúra hasznára s dicsőségére: azok kevésbbé magyarok, mint a től eredetű Petőfi, vagy az oláh származású Hunyadyak? Az ő lelkükben nem ugyanaz a magyar génusz ég és világít, mint az enyémben, vagy ama dijtalan miniszteri fogalmazóéban, ki az osztrák császárok hajdani kegyelméből ötágu koronát nyomat a névjegyére?

De nagyon is belémelegedtem e fölösleges bizonyítgatásba. A mennyire én a magyar zsidóságot ismerem, ott nem kell nemzetiségi aspirációktól tartani. A magyar génusz ma már épp úgy az övék, mint a mienk, keresztényeké. A magyarságra nézve nem föltétlen kvalifikáció a kereszténység. Mi, ha becsületesen, őszintén akarunk eljárni velök szemben, semmi hála-nyilvánítást nem fogadhatunk el azért, mert

adunk egy jogot, melyet megvonni jogtalanság és szégyen! Magyarország nem egy vérszomju pogány istenség, a kinek jóindulatát engesztelő áldozatokkal kell kinyerni. Ha itt már az ilyenekből is vásárt csapnának a nagyon tisztelt intéző körök, akkor itt nem volna érdemes, hogy valaki recipiáltassa magát. Akkor innen minden szabad gondolkozású embernek menekülnie kellene, a hová menekülhet, mint a becsületes Lóth menekült Sodomából.

De ennyire nem is vagyunk. A hajdan nagylelkű magyar nemzet intézőiben lesz még annyi méltányosság, hogy az emberi jogokat viszontszolgáltatások nélkül fogják adni az embereknek. Ha van halára ok, bár alig hiszem, azt nagyon bőven megfizetik azzal, ha megmaradnak továbbra is igaz magyaroknak s lobogtatják a magyar kultúra zászlaját. Egy emlékmű azonban esetleg éppen az ellenkezőt dokumentálná, azt, hogy: ime Magyarországon az ezredik esztendőben, a honfoglalás évfordulóján megszorodott egygyel a nemzetiségek száma. Emlékműnek mindig egy eszmét kell kifejeznie. Tehát vagy azt fejezné ki, hogy a zsidóság nemzetiségének tudatára ébredt s e fölébredést a felszabadulás alkalmával érczben megörökíti: vagy azt, hogy a magyarországi zsidóság meghódolt a magyar geniusznak s e hódolat jeléül és emlékéül állítja azt az oszlopot. De amint senki sem akarhatja amaszt, ugy a magyarság szerénysége tiltja elfogadni ezt. A hók érczbe öntve sem fér fel a magyar ember egyszerű természetéhez. Avagy olyasmi akarna ez lenni, mint az egyiptomi piramisok, melyeknél nemesak az jut eszünkbe, hogy Faraóh által, hanem az is, hogy ott Mózes népe el volt nyomva? Ez nem annyira dicsőség, mint vád.

Nemzetiségivé emelni ezt a mozgalmat, egyik részről sem alkalmas. Nem akarja, nem is akarhatja ezt senki. A zsidóság, mely tizen-hatszáz esztendő óta él elszórva a világon, belátta azt, hogy egységes nemzeté soha többé nem fog tömörülhetni. A legnagyobb zsidó szellemek, mint egy Juda Halévi, honvágya Jeruzsálem után, e bánatos méla ércz, mely egyen-rangu a világfájdalommal, tökéletesen megfelel a keresztények rajongásának a szentföldért. Az az ércz, mely a kereszties háborukat megindította, s végigküzdette, mely teremtett csodahősöket, lovagokat, szánandó rajongókat egyaránt; az az ércz, mely e századokon át kísértett a magyarok között, hogy felkutassák az ismeretlen, a lávoli magyar hazát keleten: ez az ércz nem zárja ki azt a másikat, melynek neve hazaszeretet. A második feleség nem feltékeny

zsidó, a magyarhoz beléért, a magyarok beléért Jelen van.

Eisenschiml & Wachtl
 Budapest, Erzsébet tér 9.
 Gyár: Bécs, VII., Kaiserstr. 62.

**Fényképezési
 cikkek.**

A legnagyobb és leggazdagabb
 raktár mindennemű fényképező
 szerből, valamint e szakmába
 vágó szükségleti cikkekből.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.
 — Alapított 1856-ban. —
 Többszörösen kitüntetve.

ERDEI FERENCZ
 mechanikai gépműhelye
 Budapest, Hársfa-utca 24.

Ajánlja magát ipartelepek berendezésére, készít
 pinczegépezési gépeket és eszközöket, elfogad
 sodronyagybe'et gyárak teljes berendezését. —
 Tárgyaknak tömeges gyártását stb. Javításokat
 gyorsan és jutányos áron eszközöl.

**EGYESÜLT MAGYARHONI ÜVEGGYÁRAK
 RÉSZVÉNYTÁRSASÁG**

FŐRAKTÁR: Dohány-utca 2. sz. **BUDAPESTEN,** FIÓKRAKTÁR: Andrassy-ut 43. sz.

Ajánlja

üveg-, porcellán- és kőedény-árakban
 dúsan ellátott raktárait.

1 teljes diszes **üveg service** 4 frittól feljebb
 1 » » **étkező** » 7 » »

valamint **boros- és pálinkás-készletek** és egyes használati darabok a legnagyobb
 választékban és legjutányosabb gyári áron.

VIDÉKI RAKTÁRAI:
Debrecen Kaszanyiczky Endrénél.
Temesvár Baruch J.-nél
Nagy-Váradon Deutsch Ig. Károlynál
Aradon Grünwald Ferencznél.
Szegeden Schultz és Lämmernél.
Bécsben Giessl és Schreiber-nél II, Obere Donaustrasse 77/79.

Póztai rendelmények — utánvét mellett gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Kohn Arnold
 gazdag sűrűraktárát
 (Vácikörút 14, szemben az Andrássy-
 út torkolatával)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sűrű-
 állítás szomorú kötelességét kell
 teljesíteniök.

**szép és pontos kivitelért és lehet-
 tőleg olcsó megszámitásért kezes-
 kedik a cég jó hírneve.**

— Szombaton és ünnepnapokon zárva. —

VARJU KAROLY hangszergyáros
 a komáromi kiállítás jury-tagja,
 Budapest, Kerepesi-ut, 57. sz.

Egyedül jogosított készítője a
 szab **üveg-oszlopszatu** ha-
 rangzimbalmoknak, mely négy
 nagy éremmel van kitüntetve.

Nagy választékban **vonós,
 pengető, hajtó és húzó
 hangszerek,** a melyeknél 15%
 engedményt takarítunk meg, ha
 a 200 képpel illusztrált in g y e n árjegyzékkel körjük
 egy levelezőlapon.

Czimbalmok részletfizetésre is kaphatók.

Össze nem tévesztendő más hazai elnevezésű gépgyárral vagy részvénytársulattal.

A M. KIR. ÁLLAMVASUTAK GÉPGYÁRA,

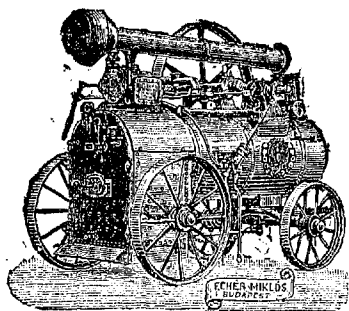
melynek a hazai viszonyokhoz alkalmazott, legkitűnőbb szerkezetű és a versenyeken eddigelé legyőzhetetlen maradt

6-, 8-, 10- és 12-lóerejű gőzcséplő-garnituráit,

valamint a malomcélokra külön gyártott **hengerkazános**

9-, 12- és compound-rendszerű 16-lóerejű locomobiljait,

a teljesen vasból készült s így tartósság és ezélszerűség tekintetében más gyártmányt messze felülmúló

szalmakazalozó-gépeit,

ugyszintén a locomobil hátsó kerekére könnyen alkalmazható és így felette ezélszerű

Stibor szabadalm. körfűrészzeit,

végül egyéb gyártmányu 2-, 2½-, 3. és 4-lóerejű locomobiljait és gőzcséplőgépeit, vetőgépeit, ekéit, rostáit, morzsolóit stb.

mezőgazdasági gépeit ajánlja kedvező feltételek mellett

FEHER MIKLÓS

a m. kir. államvasutak gépgyárának vezérügynöke.

Budapest, Üllői-ut 25. sz. „Köztelék.”

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Czipő

bevásárlásra ajánljuk Sárkány Dezső czipész-mester Budapestben, kigyó-tér 2. sz. a. levő elsőrendű czipőraktárát, hol csakugyan különösen és elegánsan készült lábbeli kapható, az elárúsítás lelkiismeretes, olcsó szabott árak szerint történik. — Árjegyzék bérmentve és ingyen küldetik Meg nem felelő árak szívesen kieseríttetnek.

Pénz- előleg

sorsjegyekre,
értékpapírokra stb. jutá-
nyos kamat mellett.

Hivatalnokok, ügynökök,
kereskedők, mű- és mun-
kavezetők stb.

jövedelmező kereset-
hez juthatnak

SORSJEGYEK

eladása által. Kívánatra
utbaigazítást ad

Beifeld József

bank- és váltóháza.

Budapest, Károly-körut 1. szám.

(a kerepesi-ut sarkán.)

ALAPÍTOTT 1874-ben.

Mattoni

ERZSÉBET GYÓGYFÜRDŐJE

BUDAPEST (Buda).

Idény május 1-től szept. 30-ikáig

Fényes eredményű

női betegségek és altesti bajokra.

Rendelő orvos BRUCK J. dr. bőgész-szügyi tanácsos.

(Vigadó-tér 1, Biztosítási palota)

Élénk társaskoesi közlekedés a fővárossal reggeli 5 órától kezdve a Ferencz József-térről.

A legújabb és legjobb szabadalmazott

szikviz gépeket

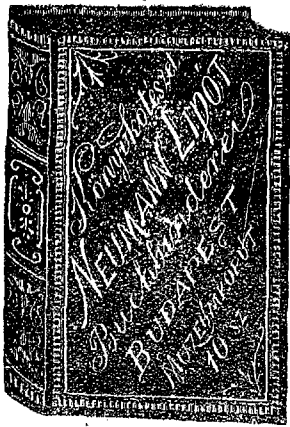
folyékony szén-sav használatára ajánl

MANDLER VILMOS, Budapest

Karpfenstein u. 18.

Első magyar gyümölcs-szőrp és gaseuse-gyár

NEUMANN LIPÓT

könyvkötészete

BUDAPEST,

Muzeum-körut 10. sz.

Elvállal mindennemű

könyvkötő munkát,

ugyszintén

arannyomású plakátok

tiszta és gyors elkészítését mély- és dombornyomásban.

Vizahólyag, borszesz, gelatine, glycerin, borzamat, deritópor (Julien-féle is), savtalanító por, ártatlan borszinek,

valamint mindennemű borbetegségek elleni szerek.

sörpezsgő- és facsapok,

dugaszó-gepek, gummitömlők,

ugy valamennyi eszközök és készülékek pincze-gazdaságok számára legolcsóbban kaphatók

WATTERICH ARNOLD-nál

Budapesten VII., dohány-utca 1. sz.

az izr. templom átellenében.

Ajánlok továbbá: eszenciákat és aether olajokat, rum és silvrium, törköly és sóprúpálinkák, végre mindennemű lihörök és eczetnek hideg uton való előállításához minden készülék nélkül.

Árjegyzékek és kezelési könyvek ingyen és bérmentve.

Fogorvos BARNA Budapest, IV. kerüle
Váci-utca 24. szám. Rendel 9—5 óráig.

SCHLICK -féle vasöntöde és gépgyár
részvény-társaság
BUDAPESTEN.

Gyár és irodák: **VI. Külső váczi-ut.**

Városi iroda és raktár: **Podmaniczky-u. 14.**

Flók-raktár: **Kerepesi-út 77.**

Gőz- és Járgány-cseplőkészületek,
számos első díjjal kitünt. Schlick-féle

szabadalm. 2 és 3 vasu ekék,

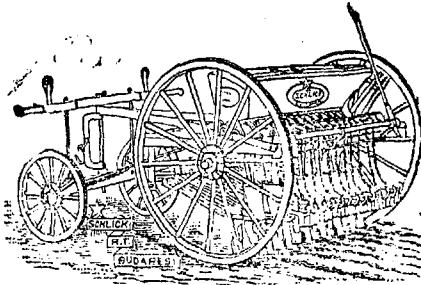
mélyítő és egytetemes aczel-ekék,

eredeti **SCHLICK- és VIDATS-télc**

egyvasu ekék, talajmivaló eszközök,

valamint

Schlick-féle szab. »**HALADÁS**« sorbavető gépek,

Takarmányké-szítő gépek, darálók, őrlőmal-mok és mindennemű gazdasági gépek. Eredeti amerikai kéve-kötő s marokrakó arató-gépek és

fűkaszó gépek, szállítható mezei vasutak stb.

Előnyös fizetési feltételek.

Legjutányosabb árak.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Kerti sátorok 60 forinttól feljebb.

VASBUTOROK

saját gyártmányu, mindennemű kerti sátorok, padok, asztalok s karszékek, valamint ágyak, gyermekágyak, bölcsők, mosdó asztalok, sodronyágybetétek s kárpitozott, összahajtható ágyak, kocsiszékek betegek részére a legolcsóbb, leszállított gyári áron

DROZSA és TÁRSA

legnagyobb vasbutor-gyárában
BUDAPEST.

Raktár és iroda: **V., József-tér 14. sz.**

Gyár: **II. Zsigmond-utca 11.**

Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Kivitel nagyban minden országba.

Hosdó asztalok 2 fttól felj.

Gyermekágyak 8 fttól feljebb.

Kerti padok 5 forinttól feljebb.

Karlshadi czipő különlegességek

a legjobbnak ajánlhatók a tavaszi idényre

séta- és promenade-czipők,

fekete és barna bőiben, ugyszinte

kényes lábakra, egyedül kaphatók

KAJÁRI DEZSŐ-nél

BUDAPEST, DOROTTYA-UTCZA 8.

Tankönyvek, tanügy, ismeretterjesztő és közhasznú művek.

A nm. m. k. vallás- és közoktatásügyi miniszterium 21,452. számú rendeletével általánosan engedélyezve.

Barna J. Magyarország története. Az újabb miniszteri tanterv alapján a népiskolák V. oszt. használatára. Hatodik kiad. vászonköt. — **30**

Barna J. Földrajz a miniszteri tanterv alapján a népiskolák számára. I. rész, 2. javított kiadás, kemény kötésben — **20**

— Második rész, 2. jav. kiadás, kem. köt. ára — **20**

— Harmadik rész, kemény kötésben — **20**

Virág J. és Walter K. számtani gyakorlatkönyv a népiskolák számára a legújabb miniszteri tanterv szerint. I. rész, kemény kötésben 15 kr. Második rész, kötve 15 kr. Harmadik rész, kötve 20 kr. Negyedik r., kötve ára — **40**

Magyarország története párhuzamosan alkotmányunk vázlatával és a főbb világesemények függelékével az újabb miniszteri tanterv alapján népiskolák használatára, írta: Barna J. 5. kiadás kemény kötésben — **30**

A nm. m. k. vallás- és közokt. minisztr. 22,219/91. és 26,561/91. sz. rendeletével általánosan engedélyezve.

Novák-Oldal. Magyar olvasókönyv a polgári leányiskolák I. oszt. számára, ára füzve 80 kr., bekötve 1 frt, II. oszt. számára, ára füzve 1 frt, bekötve **1.20**

A nm. m. kir. vallás- és közokt. minisztr. 25,824/91 számú rendeletével általánosan engedélyezve.

Barna J. Rendszeres német nyelvtan és olvasókönyv a középkereskedelmi iskolák és kereskedelmi akadémiák I. oszt. számára ára **1.20**

Kugler J. Irályképző. Alsófoku ipariskolák számára. I. rész, ára — **50**

Kugler J. Irályképző. II. rész, ára — **50**

E jeles tankönyv a nm. m. k. vallás- és közokt. minisztr. 44,412. sz. rendeletével általánosan engedélyezett.

Ruttkay Sándor. Egészségi, erkölcsi és illem-szabályok. IV. kiadás. Ára — **06**

E könyvecske a nm. m. k. közokt. miniszterium 12,052/88. sz. rendeletével és a főváros tanácsának 17,696/887. számú rendeletével az ország és a főváros összes népiskolái növendékeinek megvételre ajánlva.

Módszeres tornatanítás. I. népisk. tornagyakorlatok, írták **Horváth F. és Juhász Gy.** Ára — **40**

Az egyenletek megfejtése népszerű módszerben, írta **Schwartz M.** állami tanító, a népiskolák V., VI. oszt. és polg. isk. számára. Ára — **40**

Leitfaden z. richtigen Denken, Sprechen und Schreiben, írta **Flesch M.** fővárosi tanító. I. Theil, für die unteren Klassen ára 30 kr. II. Theil, für die oberen Klassen der Volksschule — **30**

Általánosan engedélyezve a m. kir. közokt. miniszterium 17,358/88. számú rendeletével.

Gáspár Ignác. Első oktatás a földrajzban. A 4 osztályú elemi iskolák III. és IV. oszt. számára. Tizenkettedik jav. kiadás 62 fametszetű képpel, kemény kötésben ára — **32**

Általánosan engedélyezve a m. kir. közokt. miniszterium 17,358/88. számú rendeletével.

Gáspár Ignác. Elemi földrajz. I. rész a népiskolák III. és IV. osztályai számára. Második javított kiadás, számos képpel, kem. köt. — **24**

— II. rész a népisk. V. és VI. oszt. számára, 64 képpel, kemény kötésben — **32**

Udvardy Gyula. Magyarok története életrajzi irányban, az elemi iskolák V. osztálya számára. 2. javított kiadás — **30**

Füredi Ignác. Számtani példatár a népiskolák számára. A II. osztály számára 5. javított kiadás kötve 20 kr. A III. oszt. számára ötödik javított kiadás kötve 20 kr., a IV. oszt. számára 3. javított kiadás kötve 24 kr., az V. és VI. oszt. számára 2. javított kiadás kötve — **32**

Kis földrajz falusi iskolák számára írta Gáspár Ignác — **16**

Erdős Miksa. Elemi természetrajz a népisk. felsőbb oszt. számára, 75 képpel kem. köt. — **40**

Gáspár Ignác. Számtan a népiskolák II. osztálya számára — **16**

— **Magyarország térképe** népisk. számára — **12**

Kovács Pál. Kis földrajz vidéki r. k. népiskolák számára — **16**

Ahn Ferencz dr. Gyakorló tanfolyam a német nyelv gyors és könnyű megtanulására, az eredeti tanulmány nyomán írta Nagy Lajos. Első rész, 8. jav. kiadás, kemény kötésben — **40**

— Második rész, 3. javított kiadás, kem. köt. — **40**

— Mind a két rész egy kötetben — **80**

Budapest főváros régiségei. I. II. á **2.50**

Einfache und doppelte Buchführung von Krenner **1.30**

Czikkék a természettani földrajzból. Írta Szabó K. — **60**

Pecsétek leírása az országos levéltárból. — **1—**

Kapeller. Egy évi önkénytelenkedések teendői — **50**

Rajzminták. Terv. Hofrichter J. tanár II. f. — **90**

— III. foku — **60**

Elmélet a II. foku rajzmintákhoz — **30**

Zsidó hit és erkölcstan középiskolai tanulók számára írta **Halász Nándor**, I. rész ára 70 kr. II. rész ára — **40**

Zsidó hittani katekizmus. Polgári és hasonló foku fiú iskolák részére. Írta **Halász Nándor**. I. rész kemény kötésben, ára 36 kr.

II. rész kemény kötésben, ára 30 kr. III. rész kemény kötésben, ára 42 kr. IV. rész kemény kötésben, ára — **45**

Zsidó hittani katekizmus polgári és felsőbb leányiskolák számára írta **Halász Nándor**.

I. rész, második kiadás kötve 30 kr., II. rész, második kiadás kötve ára 25 kr., III. rész második kiadás kötve ára 35 kr., IV. rész kötve — **35**

המשלש Hittani hármaskönyv Nép-, polgári és középiskolai zsidó tanulók használatára. I. kötet. **Népiskolák** használatára szerkesztette **Dr. Zsengeri Samu**. Negyedik javított, bővített s Palesztina térképével s földrajzi vázlatával megtoldott kiadás. Ára 30 kr.

II. kötet. **Polgári és középiskolák** használatára. Második javított és bővített kiadás. Ára kemény kötésben — **50**

התורה במצודה Barmiczva-oktatás izr. tanítók és tanulók számára. A Barmiczva előkészítésére szükséges szabályok és tantételek.

Barmiczva és iskolai beszédek, valamint családi ünnepélyekre való üdvözlések. Szerkesztette **Dr. Zsengeri Samu**. Ára kemény kötésben — **50**

תורת המורה (Tórasz, Hammikra)

Héber ABC és olvasókönyv; írta **Dr. Zsengeri Samu**. Ára kötve — **16**

A tisztelt igazgatóságok és hittanító uraknak, kik ezen könyveket iskoláikban tankönyvül használni óhajtják, szívesen küld a kiadó kívánatra ingyen tiszteletpéldányokat.

BIZALOM.

Óh jöjj hát! jöjj hát égi béke hozzádm,
Szívembe' nem dül semmi szenvedély,
Oly tiszta keblem minden dobbanása
Miképen régesrég a gyermeké.
Te Őrizöm! vigasztalásom vára!
Te hozzád rejtem árva lelkemet —
Egy fékvilág ba romba dől köröttem,
A sülyedéstől óvsz te engemet!

Hogy mint a nádat összerúztál engem —
Csak hála az, mi ajkamon zokog,
Nem illet vád a szenvedésért léged,
Uj élet lesz, mit kezdeni fogok.
Feledni multat, s uj időre vární,
E vágy bevít künöndhatatlantúl,
Óh, Isten! Isten! fáj a földi élet,
Az ember áll csak szenvedést tanul.

Kialvó láng a női szív szerelme,
És mit sem ér a sok barátí szó —
A porba verve, porba törve látom:
Hogy nincs e földön semmi, semmi jó!
Muló gyönyör a büszke bévnek álma,
Majd cserbe hágy a szárnyalás, a vágy —
A sólyomszárnyak lankadóra válnak,
És hágyadt lelkünk pihenőre vágy.

Pibenni nálad — bizva bínni benned,
Én Istenem! mily édes álmódás!
Bár összetört a búskodás keserve,
Nem bánja lelkem megtörés, nyomás.
Magasba röppen újra föl bizalmasan,
És újra, újra lángoló lesznek —
Ha elborít a csüggedlésnek árnya,
Te benned, Isten, solí se kétkedek!

Kiss Arnold.

A talmud higiénája.

Ha minden mester alkotó művébe mintegy belevési önmagát, tükörévé képezi egyéniségének, egész lényének, akkor bizonyára nem kevésbé áll ez a biblia népének szelleméből fakadt, a zsidó talajon nőtt talmudról is. S ha minden egyébtől eltekintünk, részben kifejezést nyer ez az igazság már abban a történeti tényben, hogy a talmud tökéletesen osztozott népe sorsában. Megalázták, máglyára vetették a talmudot is s, fájdalom, félreiamerik ma is, mert nem ismerik még ma sem. De miként magát a népet a máglya

lángja s a kínzások árja csak testben, de nem lélekben, csak számban, de nem szellemben volt képes gyöngíteni, akként történt az a lelkehez forrt, vallási s erkölcsi életének irányt jelölő talmuddal is.

De mivoltánál, az egészet átlengő szellemnél fogva is, fényes bizonyossága ő a zsidó szellem nagyságának s kiválóságának. A bámulatós szorgalom, széleskörű tudás mellett, érvényre emelkedik ott az alapos, mélyreható gondolkodás, a páratlan elmeél, mely finom megkülömböztetést képes fölfedezni az együvé tartozókban s harmonikusan összeegyeztetni a különváltakat.

S ha kérdezzük, ki voltaképp a talmudnak a szerzője, azt a választ kell adnunk, hogy a talmudnak szerzője, ilyen értelemben, nincs is: mert a talmud nem egy embernek a műve, s nem is egy kornak a terméke — a talmud egyesíti magában mindazt, amit a zsidó szellem, a zsidó gondolkodás s tudás egy évezred leforgása alatt, a mely évezred az 5-ik századdal ér véget, fölszínre hozott. S mint ilyen hatalmas encyklopédiáját képezi a talmud a vallási, erkölcsi, társadalmi s akkori fogalmakhoz mért tudomány minden ágában felmerült tanok s ismereteknek. És miként maga a biblia nem kizárólagos vallási törvénytár, hanem tartalmaz azonfelül föld- s néprajzi s egyéb részleteket is, úgy a talmud is, mely a bibliából szívja erejét, éltető elemét, magyarázván s fejtegetvén annak egyes verseit, nem pusztán vallási törvénykönyv, hanem össze-sége egyéb az emberi boldogság előmozdítására szolgáló ismereteknek is.

Ezen ismeretek közt kiváló helyet foglal el az ember egészségét, javát czélzó higiéná is, amelyről én itt rövid képet fogok nyújtani.

S ambar a talmudi higiénának java-részben a biblia képezi alapját, végelemzésében még s érvényesül a higiénai szempont is. Mert hiszen maga a biblia is tartalmaz majd határozottan kijelentett, majd bizonyos törvények mögött lappangó higiénikus intézkedéseket. És valóban helyesen jegyzi meg Eulenberg, e század egyik kiváló higiénikusa, hogy a higiéná a zsidó vallás szerves részét képezi. »Mózes elrendeli a bélpoklosok, fertőző betegek elkülönítését, a ruha s a lakás desinfectióját, megtiltja a vérrokonokkal való egybekelést. Ezeknek s hasonló intézkedéseknek az alapját — mondja Eulenberg — az egészség megóvása képezi s Mózes csak azért ünti őket vallási formába, hogy annak tekintélyével hódítson s a kivitel sikerét lehetőleg biztosítsa.«

És hogy a zsidó nép képes volt az évezredek viharával dacolni, az egymást követő duló vészek közepette is épen, ingatlanul megállani, annak — s ezt különösen hangsulyozzuk — nem csekély mértékben a vallás ilyen szervezése, az egészségügynek a vallásba való bevitele s a vallási gyakorlat által történt végrehajtása volt az oka. Az egészség megórzését czélzó vallási szabványok gyakorlása testben s lélekben egyaránt egészséges, edzett egyedeket szolgáltatott a néptestnek, amely egyedek összességéből előálló nép csak életerős, szivós néppé válhatott.

Hogy visszatérjek tulajdonképpeni tárgyamra, vegyük szemügyre az egyes itt fölvehető talmudi egészségügyi intézkedéseket. Első helyen álljon az egészségügy egyik legfontosabb berendezése, az orvosügy. Szemben a pogányok balhitével, akik az orvosi kezelést istenük akaratába, hatalmába való beavatkozásnak tekintették s visszariadtak tőle, n

biblia nem csak hogy ismeri az orvost, hanem működéséhez magasztos fogalmakat köt. Midőn Isten megígéri népének, hogy mindenféle betegséget el fog hártani tőle, orvosnak mondja magát. »En. az örökkévaló, így szól, vagyok a te orvosod.« S hogy tényleg működtek orvosok a bibliai korban, bizonyítja a mózesi törvény ama rendelkezése, mely a társát megbezőre egyebek között az orvosi kezelés költségeit is rója.

A talmudi korban ez intézményt bővítették, fejlesztették. Az orvostudomány kedvelt foglalkozássá vált s a legkitünőbb elmék által műveltetett. S ennek üdvös hatása az lett, hogy a sebészetet az általános orvostantól különváltan művelték. S ezenul nemcsak orvosok, hanem sebészek is léteztek.

De nemcsak az orvosi tudomány művelésére, hanem gyakorlati alkalmazására is kiváló gondot fordítottak. Az orvosok hatósági felügyelet alatt állottak s csak az folytathatott orvosi gyakorlatot, akinek erre külön engedélye volt. Az orvos gyógykezeléséért felelős volt. Az orvos, mondja a talmud, ki orvoslásával bajt okoz, pénzbírságra ítélhető. És e pénzbírság sokszor tetemes összegekre rughatott. Így mutatja ezt a következő talmudi hely. »Ha egy rabszolga ura által, aki orvos, szemét gyógyíttatja s a gyógyítás következtében megvakul, vagy ha gazdája foghuzást végez rajta s fogát ügyetlenül huzza ki, akkor a szolga a rajta ejtett testi sértés vagy csonkítás fejében szabadságolását követelheti.« De volt ennél még súlyosabb büntetés is: a hivatástól való felfüggesztés, melyet vétkes mulasztás esetén alkalmaztak.

De nemcsak az orvosra, hanem a közönségre is hárultak bizonyos kötelezettségek.

Minden város köteles volt egy orvost s egy sebeszt alkalmazni s orvos nélkül szűkölködő városban nem volt szabad lakni. Igénybe vehették a pogány orvos gyógyítását is. Így beszéli a talmud, hogy a jámbor R. Czadok Vespasian császár orvosa által gyógyíttatta magát. Viszont zsidó orvos pogányoknak is köteles volt orvosi segínyt nyújtani. S ambár a pogányokkal való érintkezéstől lehetőleg tartózkodtak, az egészség helyreállításában, vagy orvosi segély nyújtásában nem ismertek vallási válaszfalakat. És ami ez intézkedések koronáját képezi, az orvosnak a gyógykezelést ingyen kellett végeznie s legfeljebb időmulasztása jöhetett tekintetbe. Ez által természetesen a szegények számára is hozzáférhetővé vált az orvosi segély.

Már most, ha meggondoljuk, hogy ez a modern értelemben is rendkívül kifejlett orvosi intézmény, több mint másfél évezred előtti időnek a szüleménye, nem-e bámulatra ragad bennünket az a rendkívül kifejlett közegészségügyi érzék, mely a zsidó fajt már akkor áthatotta. Csoda-e azután, ha ez a faj ugy isstben mint lélekben egészséges, erős fajjá vált, ha évezredek terhe alatt meg nem roskadott, ha daczolni birt a középkor vészterhes századaival, ha még ma is főnnáll, fejlődik s virágozik.

Ezen modern értelemben is rendkívül kifejlett orvosi intézmény mellé méltán sorakozik a szoros értelemben vett talmudi diätetika, vagyis a táplálkozást illető talmudi szabályok.

Táplálkozás. Itt első sorban a mértékleteségi szabályok érdemelnek figyelmet.

»Mikor lakomád legjobban esik, mondja a talmud, hagyj abban.« »Aki gyomrát tulterheli, lázba

esik.« A mértékletlen ivást különösen a nőknél találja megalázónak. »Egy pohár bor, vélekedik a talmud, diszére válik a nőnek, kettő még megjárja, három már csunya dolog.«

Ami a táplálékot általában illeti, az kétrendbeli volt, állati s növényi táplálék. De azért találkozunk a talmudisták között vegetarianusokkal is. Ilyenek voltak különösen a palesztinabeliek. »Városban, mondták ők, melyben zöldség nem kapható, intelligens ember ne lakjék.«

Hasonlóképpen ennek a nézetnek ad kifejezést, ha nem is oly határozottan, következő mondásuk is: »Jobb a zöldség szeretet s béke mellett, mint a legizletesebb húsétek czivódás s perpatvar közepette.«

Ellenkező véleményen voltak a babiloniai talmudisták, kik a húsféleknak adtak előnyt. »Sem szegénységemben, sem gazdagságomban, mondja egy babiloniai talmudhölcs, nem ettem zöldségféleket; szegénységemben nem, mert nem lehet vele jóllakni, gazdagságomban nem, mert jobb is kinálkozott. Egy másik anti-vegetariánus meg azzal védte álláspontját, hogy a zöldség zöld arczszint kölcsönöz.

Takarékossági szempontból azonban maguk a babiloniaiak is hirdették a vegetariánizmust. »Elégedj meg főzelékkel, mondja az egyik, s meg fogod óvhatni házad nyugalomát; tartózkodj tyukok és libák élvezésétől s szíved mindenkoron meg leszen elégedve.« — »Aki mindig hussal táplálkozik, hirdeti egy másik, azt csakhamar meglepik hitelezői, de aki beéri főzelékekkel, az hátran megjelenhet a város minden népes terén.«

E tanok követése azonban idővel kedvezőtlennek bizonyult a közegészségügyi viszonyokra s nem-sokára támadtak lelkes férfiak, akik az előbbi viszonyok helyreállításán fáradoztak. »Ma mi sokkalgyöngébbek vagyunk, mondá R. Jochanan, s ha csak egy fillérje van is valakinek, az siessen vele a mézszároszhoz.«

(Folytatjuk.)

Dr. Rubinstein Mátyás.

Egy rejtélyes néptörzs.

(Folytatás.)

Minden helységnek külön irástudója, szóferje van, ki az iratokat szövegezi, a fontosabb levelezéseket végzi — gez nyelven.

Az Egy Isten eszméjét eredeti tisztaságban megőrizték, akinek tiszteletére, mint hajdan őseink, áldozatokat mutatnak be papjaik. A papok osztályát szent életmód tekintetében tulszárnyalja az Istennek szenteltek, a nazirók rendje. E rend jelenleg körülbelül 2200 tagot számlál, kik imádkozással és tanítással foglalkoznak. E rendbe való felvétel ugy történik, hogy az atya ujszülött gyermekét a rendnek adományozza, vagy pénzen megváltja, 8 éves korában minden gyermek nazirrá szentelhető, néha nőket is felvesznek. A rend tagjai közösen laknak elhagyott helyeken, remete életmódot folytatnak, csak növényekkel táplálkoznak, olykor öngyilkosságot követnek el, levelik magukat a magas sziklákról, hogy minél előbb a tulvilágba jut-

hassanak. Minden falascha szabadon választhatja magának bizalmas nazirát, kinek időközönként, de különösen halála előtt gyónni tartozik.

Gyász jeléül az elhunyt rokonai hamut hintenek fejükre, jajveszékelnék, gyászbeszédet tartanak. A nazirok a halott lelki üdvéért imádkoznak. Halottjaikat nem teszik koporsókba, hanem szikla üregbe, nagy kövek közé, arra ügyelve, hogy a föld pora ne érintse a teletet. A sir fölé fákat ültetnek, 7 napon át gyászolnak a halott lakásán, a 3-ik és 7-ik napon áldozatot hoznak, mivel szerintük a harmadnapra bemutatott áldozatig a lélek az árnyak világában van, a honnan áldozat után az égbe száll Ábrahám s a jámborok társaságába.

A gyászolóknak a gyász napjaiban tilos a munka és a főzés, ismerősök hoznak ételeket s a gyászolókkal együtt étkeznek. A tisztasági törvények tekintetében szigorúan ragaszkodnak a szentírás törvényeihez minden ház előtt sátor van, a hová a tisztátalanok vonulnak vissza. A vörös tehénről szóló parancsolatot a falaschák mai napig hiven megőrzik. A circumcisió törvényét leányoknál is alkalmazzák a 8-ik napon, ha ez szombatra esnék a kilencediken. Egyes törvények értelmezésében eltérnek tőlünk; a *בשר בהמה*, *בשר חיה* és *בשר תולדה* parancsát nem teljesítik; e parancsolatokat jelképi értelemben fogják fel.

A nőt mindenki liztletben tartja, az egynejuség divik közöttük, a férj hitvesétől csak igen ritka esetben válik el. Közéletben a napszámítás után igazódnak el, de a vallásos életben a holdszámítást tartották meg. Bámulatós tökélyre vihették Afrikában lakó testvéreink a böjtölést, mindenki, ki 7-ik évét betöltötte, böjtöl a hét második vagy ötödik napján, engesztelési ünnepen és husvét ünnepét megelőző napon. A nazirok e napokon kívül böjtölnek minden ujholdkor, s a jomkipurt megelőző napon és mindezekon felül az év 56 napjában (Tamusz hóban 9 napon, Ab hóban 17, Elul 10, Tévész 10 és Svat 10 napján). Minden hónap 12-ik napját Michael angyal tiszteletére ünneplik, angyalaik száma igen nagy, imaházaikban néha egy határozott védangyalhoz fohászkodnak. Ünnepeik sorában ott találjuk a Peszach ünnepet, melynek előestéjén a husvét bárányt mutatják be, az ünnep hét napján kovásztalan kenyeret esznek. Ezen ünnepet szigorúan megtartják, az első s hetedik napon a legcsekélyebb munkától is tartózkodnak. Egyébb ünnepeiken szombatot és Jomkipurt kivéve, könnyű munkát szabad végezniök.

A Sevuósz ünnepet, a thóra-adás ünnepe gyanánt tisztelik és Szivan hó 12-ik napján ülik meg, minthogy a szentírásban előirt 7 hetet husvét ünnepet követő naptól számitják Rós Hasónónak, a hasónának ünnepe újévi jelentményéről mítsem tudnak. A Jóm Kippurnak ugyanoly jelentménye van, mint nálunk. Szukósz a sátrak ünnepe, de ma már nem

építenek sátrakat; ünnepi esokorral magasztalják Istent, melynek növényfajai azonban nem felelnek meg a szentírásban előirt rendeletnek. Tisri hó utolsó napján a hegyekre mennek, vigadnak, örömmáldozatokat hoznak és megajándékozzák nazirjaikat. Aratás ünnepe a papok az előirt tizedet megkapják. Igen szigoruan ünneplik a szombatot, ezen napon az áldozatot egy társas vacsora pótolja, melyet minden pénteken este tartanak. Mindenki hoz ételeket, a pap megáldja s ő eszik először. Étkezés előtt mosakodnak, a lakoma után imádkoznak.

Szombaton sem gyertyát, sem tüzet nem türnek házaikban, marháik legeltetését keresztényekre bízzák, még a szombaton fejt tejet sem iszzák. Jeruzsálemet szent városnak tartják s könyörögnek Istenhez, hogy építse fel romjait. Hisznek a halottak feltámadásában, a paradicsom létezésében, ahol mindenki újra él feleségével együtt és a messiási eszmében.

Hirneves utazók egybehangzó állítása szerint nemcsak a falaschák vallják a zsidó hitet, hanem Abessynia déli részén lakó vad törzsek között is számos zsidó él. Lelkesítsen bennünket azon tudat, hogy Afrika belsejében is vannak testvéreink, kik velünk együtt várva-várják azon jobb kort, melyben a tisztult istentisztelet és az emberszeretet eszméje ölelkezik egymással.

Forrásaim:

- »Israelitische Letterbode« V. évfolyam.
- »Grätz Monatschrift« 1878. évfolyam.
- Halévy *סדר תפלות בהלשים*.
- A. Epstein »Eldad hadoni«.

Dr. Diamant Gyula.

IZRAEL.

Irta: Sacher Masoch.*)

Goette azt mondja: A népeknek kiválasztottja nem a legjobb, hanem a legkitartóbb.

Eme gyönyörű mondásban a zsidó népnek egész története benfoglaltatik, minden szerencsés és balvégzetű viszontagsága hiven visszatükröződik. Valóban a zsidó volt a földkerekséget lakó összes népek között a legkitartóbb, és éppen e tulajdonságánál fogva túlélt nálánál sokkal nagyobb és hatalmasabb nemzeteket, továbbá látta a dicsőséget, a zajongó hadi tetteket, az évszázadoknak minden fényességét. Látta porba roskadni a buja Babylont, a Pharaok birodalmát, nemkülönben Romát; a népeknek áradatja gothok, vandálok és a hunok összessége elviharzott fölötte, romokká lett Nagy Károly római császárbirodalma, a pápának egyházi világuralma, V. Károlynak monarchiája, a melyben a nap alkonyatra nem szállt, Hol-

*) »Zsidó vilá« cz. munkájából.

landia, Svédország, Lengyelország leléptek a szintérről, Spanyolország üldözési mániájának gyászos következményein tengett, megdöntetett a Bourbonok trónja és az új Caesar is halálát lelta az orosz jégsivatagokban — egyedül Izrael maradt fenn a nagy pusztulás közepette. Dacolt a gyilkolással, a pestissel, a máglyákkal, az idők forgandóságát áthaladta töredelemmel és türelemmel, karjaiban a szent törvénytekeresekkel.

Egyetlen nép se hajtatott annyiszor hódítók által igába, nem hurczoltatott annyiszor rabságba, nem szórattott és veretett oly gyakorta széjjel, mint a zsidó; egyetlen egy se üldöztetett úgy tüzzel-vassal, nem nyomatott és nem lett megrabolva, meggyalázva és megkínztatva hozzája hasonlóképpen, és mégis mindenkor életben maradt és él még ma is oly erős és ifjui étellel, mint egykoron Kanaán megáldott völgyeiben.

De ma újra egy nagy üldözés van ellene fogatba véve, egy harc, amely Europa minden államán keresztül vonul, fenyegetőleg emelkedik nehezen szerzett jogai, a zsidók műveltsége, vagyona — élete ellen.

Honnan veszi magát a mi időnkben, éppen egy évszázaddal a nagy forradalom után, az emberi jogok proklamációját, a gyűlölség, e faji harc, e vallás üldözési örjögés?

Rejtőzzenek bár vallásos és nemzeti álarc alá az erősen kifejtett önző, többnyire gazdasági érdekek — tagadhatlanul napfényre jut eme egész mozgalomban mindazonáltal egy olyan szenvedély, a mely ilyenmü józan motivumok által megmagyarázhatóvá nem válik.

A zsidó nép Európának legidősebb culturéja. Ez az ok. Más népek, amelyek hasonló kulturával bírtak, nem voltak reánk befolyással, miképpen kínaiak és indek, vagy tovatűntek a szintérről, mint az Egyiptomiak, görögök, és rómaiak. De ime közöttünk él egy oly nép, amely egy jól rendezett, példás alkotmányval, józan, humánus törvényekkel, tiszta vallással, magasztos istentisztelettel, nemes szokásokkal, az egyedül helyes erkölcsessel, és nagy fenkölt irodalommal rendelkezett — oly időben, amikor a mi őseink még barlangokban és ezölöpéptményekben lakoztak, és vadállatokkal való harcban, még maguk is félállati életet folytattak.

És eme ősrégi kultúra, eme tiszta hit, e magasztos erkölcs e népnél nem vállott multtá; multtá, melylyel későbbi viszontagságok és az ujkori civilizáció megszakított minden összeköttetést; nem lettek érdekes egyéniségek, gyakorta csak a ritkaság ingerével, mint az Inkák vallása, mint az Eddának ó-germán istenvilága, vagy mint a slávok Perun-ja és Ladaja; nem, az ő műveltségüknek áramlatja szakadatlanul tovább folyik, mindig szélesebb és hatalmasabb hullámokkal gyűrűzik az évszázadokon át, Palesztinától kezdve a görög művészet és római államforma virágkorán ke-

resztül, keresztül a sötét középkoron az ő nagy harcával a császárok és pápák között, Luther egyházi revolúciója és az 1709-iki fölforgatásokon át egészen a mi napjainkig.

Izrael népe azonban nemcsak a legrégebb kulturnép, hanem ama népek között Európában, melyek az erkölcsiségnek magas fokán állanak, a legműveltebb az a nép, a mely a legtisztább istenfogalommal, a legjobb erkölcsessel, a legszelidebb szokásokkal bír és az emberi tudás minden terén a legélénkebb tevékenységet fejt ki.

A régi kultúra nem maradt minden befolyás nélkül phisikai természetére. Évszázadokon át megbarátkozva nagy eszméssel, magasztos érzelmekkel, nemes hajlandósággal és jóságos emberi szokásokkal, sokkal inkább győzte le az állati ösztönöket, a barbar atavizmust mint minden más nép és felülmulja mindet a humanizmus gyakorlásában, azaz a békeszeretben, az erőszaktól és vérontástól való undorában, az erkölcsiségben és a felebaráti szeretetben.

Ezt az európai statisztika bizonyítja és a számok ellen nincs fölebbezés. Más népeknek gyűlölete Izrael ellen tehát nem más, mint az indiánus gyűlölete a trappu ellen, a vadember gyűlölete a civilizált ember ellen.

Valóban művelt szellem, igazán nemes lélek, tökéletesen tiszta jellem sohasem viseltetett gyűlölettel a zsidó ellen, sohasem üldözte, sőt ellenkezőleg, minden időnek, minden nemzetnek felvilágosodott férfiai mindenkor védelmezték és oltalmukba vették.

Eme kiválasztott férfiak különböző okokból szerették és szeretik a zsidókat.

Mindenekelőtt azért, mert a zsidó népben, mint egy népben sem annyira el az a családi érzület, a mely legfontosabb alapkövét képezi egy egészséges erkölcsös politikai és szociális fejlődésnek.

A mi napjainkban sokat és sok oldalról agitálnak a család ellen; Németországban a szocialisták és a szabad színpad költői, Franciaország a communisták és a naturalista iskola; északon a nihilisták azok, kik vesztére törnek.

(Folytatjuk.)

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése márczius hó végén lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztásának előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Az „Egyenlőség“
szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, Váczi körút 23. sz